

AZ EURÓPAI ÉS HAZAI FEJLESZTÉSI POLITIKÁK, AZ UNIÓS TÁMOGATÁSOK 2007–2013 KÖZÖTT, A KOHÉZIÓS POLIOTIKA JÖVŐJE

THE EUROPEAN AND HUNGARIAN DEVELOPMENT POLICIES, THE 2007–13 SUBSIDIES OF THE EU, THE FUTURE OF THE COHESION POLITICS

SZABÓ FERENC egyetemi adjunktus

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar

Abstract

The European Union announced the Lisbon Strategy in 2000, which is the basis of the union's 2007-13 budget period. This budget is the basis of national operational programs, as resources for the New Hungary Development Plan in 2007–10, and after 2010 the New Széchenyi Plan. About 8,200 billion HUF worth of EU funding available until 2013. December 31. Given that the actual use of the 2012th June slightly exceeded 25%, the question is that the total amount possible to call during the next one and a half years. In 2008–09 the financial world crisis has hit some European Union Member States. Especially those South and East Central European states, including Hungary, which have lower economic backgrounds and financial markets, that can be obtained financed their economies by cheap loans. The effects of the crisis and crisis management tools available are summarized in the Lisbon Strategy based Europe 2020 strategy in 2010, the primary objective of the new strategy is crisis management and to avoid similar situations of crisis in the future. The completion of the EU's during 2014–20 budget preparation, which the more advanced (net contributors) incurred by the countries need to reduce the public burden. It is sensitive to the cohesion policy, according the draft is known today, the result of the decreasing contributions and support restructuring, the support of Hungary would be about 20% less eligible for development assistance in the next period. Lobbying activities get strated and "Friends of Cohesion" group called strong pressures attempt to achieve that resources of the cohesion policy will not be reduced. For our country is very important that the EU development funds rate will not be reduced. Another important question is whether this support will be used much better and should be used more effectively than at present.

Bevezetés

Az Európai Unió 2000-ben hirdette meg a Lisszaboni Stratégiát, melynek szellemében készült el az unió 2007–2013-as időszakra vonatkozó költségvetése. Ez a költségvetés az alapja a hazai operatív programoknak, melynek forrásait 2007–10 között az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében, 2010 után pedig az Új Széchenyi Terv keretében használtuk fel. A mintegy 8.200 milliárd forint értékű uniós támogatás 2013. december 31-ig vehető igénybe. Tekintettel arra, hogy a tényleges felhasználás 2012 júniusáig alig haladta meg a 25%-ot, kérdéses az, hogy a teljes összeg lehívása lehetséges-e a következő másfél évben. A 2008–09-es pénzügyi válság súlyosan érintette az Európai Unió egyes tagállamait is. Különösen azokat a dél és közép-kelet-európai államokat, köztünk hazánkat is, amelyek gyengébb gazdasági háttérrel rendelkeznek és korábban a pénzügyi válság miatt olcsón beszerezhető hitelekkel finanszírozták gazdaságukat. A válság hatásait és a válságkezelés lehetséges eszközeit a Lisszaboni Stratégiára épülő, 2010-ben elfogadott Európa 2020 stratégiában foglalták össze, melynek elsődleges célja a válságkezelés és a jövő hasonló válsághelyzeteinek elkerülése. Folyamatban van az EU 2014–20-as költségvetésének előkészítése, melynek során a fejlettebb (nettó befizető) országok részéről felmerült a közterhek csökkentésének igénye. Ez a kohéziós politikát érintené érzékenyen, hiszen a befizetések csökkentése és a támogatások átstrukturálásának ma ismert tervezete eredményeként Magyarország mintegy 20%-kal kevesebb fejlesztési támogatásra lenne jogosult. Megindult a lobby tevékenység és a „Kohézió Barátai” elnevezésű csoport erős nyomásgyakorlással kísérel meg elérni, hogy a kohéziós politikása fordított összegek ne csökkenjenek. Hazánk számára rendkívül fontos, hogy az EU fejlesztési támogatások mértéke ne csökkenjen. A másik fontos kérdés, hogy ezeket a támogatásokat a jelenleginél sokkal ésszerűbben és hatékonyabban kellene felhasználni.

1. Miért nem vezetett eredményre a Lisszaboni stratégia

A globalizáció olyan kihívások elé állította az európai unió tagállamait a 1990-es évek végére, amely teljesen új gondolkodást és stratégiai megközelítést igényelt. Ennek próbált megfelelni az EU 2000-ben elfogadott Lisszaboni Stratégiája, amely a versenyképességet, munkahelyteremtést, a tudás alapú gazdaság megerősítését és a környezetvédelmet, mint versenyképesség-javító tényezőt állította a stratégia középpontjába.¹ A jól átgondolt és kidolgozott stratégia jóváhagyását nem követték tettek,² ráadásul 2004-ben és azt követően jelentős számban csatlakoztak új tagállamok az unióhoz,³ mellyel az unió belüli gazdasági egyenlőtlenségek, fejlettségbeli különbségek jelentősen megnöttek.

2005-ben kísérlet történt a Lisszaboni Stratégia újra indítására⁴ és az unió 2007-13-as pénzügyi ciklusának költségvetésében már jelentős támogatásokat különítettek el a stratégiai célok megvalósítására. (A csatlakozó országok felzárkóztatása érdekében meghirdették a konvergencia programot.)

Sajnos a 2008-as pénzügyi válság szinte minden eredményt megsemmisített, amelyet addig sikerült elérni, jelentős recesszió következtében nagymértékben nőtt a munkanélküliség és rövidesen kialakult egy jelentős hitelválság, melynek legsúlyosabb áldozata Görögország. A kezelhetetlenné vált görög államadósság miatt kialakult államcsőd-veszély súlyos válságot idézett elő az euro-zónában, melyet többszöri sokmilliárdos mentőcsomagokkal sem került igazán megoldani. A válság gyors megoldására tett erőfeszítések nem vezettek eredményre, a térség gazdasága jelentősen lelassult, a munkanélküliség egyes országokban kritikus értékre növekedett, különösen a fiatalabb korosztályok esetében. Egyes elemzők szerint a válság több hullámban akár 2020-is is elhúzódhat, különösen a gyengébb, kevésbé versenyképes tagállamok esetében.

2. EURÓPA 2020. (Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája)

Az Európa 2020 stratégia elsődleges célja a 2008–2009-es pénzügyi válság és azt követő gazdasági világválság kedvezőtlen hatásainak elhárítása, a fenntartó fejlődés és tartós növekedés feltételrendszerének kidolgozása és alkalmazása. A stratégiai öt kiemelt területe (öt fontos politikai célkitűzés a válságkezelés jegyében):

- foglalkoztatás,
- kutatás és innováció,
- éghajlatváltozás és energia,
- oktatás,
- valamint a szegénység elleni küzdelem.

Az említett politikai célokhoz szorosan kapcsolódva a következő kiemelt konkrét célokat fogalmazta meg az unió a 2020-ig terjedő időszakra. A 20–64 évesek legalább 75%-ának munkahellyel kell rendelkeznie. Az EU GDP-jének 3%-át a K+F-re kell fordítani. Teljesíteni kell a „20/20/20” éghajlat-változási/energiaügyi célkitűzéseket (ideértve megfelelő körülmények között a kibocsátás 30%-kal történő csökkentését). Az iskolából kimaradók arányát 10% alá kell csökkenteni, és el kell érni, hogy az ifjabb generáció 40%-a rendelkezzen felsőoktatási oklevéllel. 20 millióval csökkenteni kell a szegénység kockázatának kitett lakosok számát.⁵

3. A Európai Unió kohéziós politikája

Az EU stratégia céljait többek között a kohéziós politika keretében valósítja meg.⁶ A 2007-ben meghirdetett konvergencia program is ennek a része, melynek megvalósítása érdekében az unió jelentős forrásokat különített el a 2007–13-as költségvetésében. A Strukturális Alapok (ESZA, ERFA) és a Kohéziós Alap forrásait területi elven, illetve a lakosságszám alapján – figyelembe véve az egyes régiók fejlettségét – osztották fel az egyes tagállamok között. A így rendelkezésre bocsájtott forrásokat az egyes tagállamok nemzeti fejlesztési programjainak megvalósítására lehet felhasználni. Hazánk esetében 2007-től ez az Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT), 2010-től az Új Széchenyi Terv (ÚSZT). A nemzeti fejlesztési program keretében az egyes fejlesztési területekhez rendelt operatív programok biztosítják a forrást az egyes pályázatokhoz, valamint a pályázatok keretében megvalósuló projektekhez.

4. A hazai támogatások lehívása

2007 és 13 között Magyarország számára mintegy 8.200 milliárd forint támogatás jár, ennek 85% EU-s forrás, a fennmaradó rész hazai. Jelenleg 5810 milliárd forintnyi támogatási döntéssel lekötött összegről beszélhetünk, ami körülbelül 40 ezer projektet jelent. Eddig 2630 milliárdot fizettünk ki, ami 29 240 projekthez

kötődik. Szerződéssel rendelkező projektünk 5373 milliárd forint nagyságrendben van, mintegy 37 492 darab projektben (NFÜ: 2012. 06. 12. A forintban számított összegek függnek az árfolyamváltozásoktól.)

Cél a 2013. december 31-ig hátralévő időben a valamennyi uniós forrás felhasználása, ez azt jelenti, hogy 18 hónap alatt kell kiírni, elbírálni és megvalósítani mintegy 15 ezer pályázati projektet összesen 2.390 milliárd forint értékben.⁷

A források lehívásának nem kellő intenzitása alapvetően két okra vezethető vissza. Egyrészt nagymértékben összefügg az uniós költségvetési ciklus közepére eső 2010-es kormányváltással, melynek következtében közel két éven keresztül jelentősen lelassultak, illetve bizonyos időszakban teljesen leálltak az uniós fejlesztési programok. Másrészt a mai napig súlyos probléma a hazai kedvezményezettek nem kellő szakmai felkészültsége. Különösen a projektmenedzsment területén mutatkoznak jelentős hiányosságok. A projektek előkészítése, tervezése legtöbbször nem kellő mélységű és alaposágú, a végrehajtás során ez gyakran okoz komoly működési zavarokat, melyek jelentősen lassítják esetenként megállíthatják a támogatott projekteket.⁸

A kormány utasítására a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség 2012-re intézkedési tervet dolgozott ki a pályázatok felgyorsítása érdekében. Önerő alap biztosítása, szállítói és kedvezményezetti előleg növelése, biztosítása, projektfelügyeleti rendszer kialakítása, adminisztrációs kötelezettségek egyszerűsítése, kis- és közép-, sőt mikro-vállalkozások támogatása szolgálja az említett célokat.

Készülni kell a következő uniós költségvetési ciklusra is, melynek előkészítése során máris súlyos viták merültek fel a kohéziós politika jövőjét illetően. Az EU szigorítani akar, egyes fejlettebb (nettó befizető) országok nem kívánják úgy finanszírozni a rendszert, mint eddig. Ha nem tudjuk felhasználni a teljes támogatást, azt érvként használhatják ebben a vitában ellenünk. Szerencsére nincs operatív programunk felfüggesztve, ellentétben több környező országgal, ezért viszonylag jó helyzetben vagyunk.

5. A kohéziós politika jövője

Az Európai Bizottság 2011. június 29-én hozta nyilvánosságra a 2013. január 1-jén induló új 7 éves uniós költségvetési ciklus irányelveire vonatkozó javaslatait (MFF: Multiannual Financial Framework). A kommunikáció új eleme a fejlettebb tagállamoknak az, a nem titkolt törekvése, hogy a konvergencia programokra szánt összegek csökkenjenek, és a fejlettebb államok is részesülhessenek a versenyképességi programok támogatására szánt forrásokból. A kohéziós politika esetleges hangsúlytolódása kedvezőtlenül érintheti a kelet-közép-európai államokat, köztük elsősorban Magyarországot.⁹

2011. második félévben kerültek nyilvánosságra a szektorális jogszabály-javaslatok. A javaslatok szerint az uniós 2013–2020-as költségvetésének főösszege a tagállami GNI 1,05%-a a kötelezettségvállalások esetében és 1,11% az MFF-en kívüli tételekkel. (GNI: gross national income, bruttó nemzeti jövedelem a GDP-ből származtatott mutató. Figyelembe veszi a külföldről kapott jövedelmeket és a levonja a kiáramlott jövedelmeket.)

1. táblázat. MFF javasolt keretszámai
Table 1. The suggested main figures of the Multiannual Financial Framework

MFF javasolt keretszámai (milliárd €)			
1	Okos és inkluzív növekedés	437	490,9
	<i>Ebből: kohézió</i>	354,8	336
2	Természeti erőforrások	413	382,9 (!)
	<i>Ebből: közvetlen kifizetések</i>	330	281 (!)
3	Biztonság és állampolgárság	12	18
4	Küikapcsolatok	56	70
5	Adminisztráció	56	63

Forrás: Mondok, 2012

A táblázat adatai szerint a bizottság jelentősen növelni kívánja a gazdasági növekedésre gazdaságélénkítésre fordítható támogatásokat, viszont csökkenteni kívánja a kohéziós forrásokat és a természeti erőforrások ésszerű felhasználására szánt támogatásokat.

Összhang a kohéziós politikával jelentős kiadási tétel a kutatás-fejlesztés-innováció, melyet a Horizon 2020 program kertében kívánnak élénkíteni. A tervezett támogatás 80 milliárd euró, a támogatás alapelve: excellence (kiválóság). A sikeres Erasmus program kiterjesztésével jelentős támogatások várhatók az oktatás, kultúra, ifjúság, és a sport területén (Erasmus for all).

A kohéziós politika pénzügyi hátterének alakulása

A kohéziós politika sarokszámai látszólag jelentősen nem változnak, kivéve a már említett konvergencia célkitűzést, mely esetében 8.77 milliárd €-val (15,34%) csökken a rendelkezésre álló forrás összege.

2. táblázat. A kohéziós politika sarokszámainak alakulása
Table 2. The main figures of the cohesion policy

A kohéziós politika sarokszámainak alakulása		
Költségvetési időszak	2007–13	2013–20
Konvergencia	57.16	48.39
Kohéziós Alap + outermost	20.59	20.72
Versenyképesség	13.00	15.82
Területi együttműködés	2.44	3.48
Phasing in	2.80	–
Phasing out	4.01	–
Átmeneti régiók	–	11.59

Forrás: Mondok, 2012

Kohéziós politika és Magyarország

Az eddig nyilvánosságra került dokumentumok, bizottsági javaslatok és tervek szerint Magyarország lehet a legnagyobb vesztese az EU következő költségvetési ciklusának. Az eddig ismert javaslatok változatlan megvalósulása esetén a hazánk rendelkezésére álló uniós források akár 20%-kal is csökkenhetnek. Ez a veszteség mai áron – tekintve, hogy 2007 és 13 között összesen mintegy 8.200 milliárd Ft állt rendelkezésünkre – meghaladhatja az 1.640 milliárd forintot. (Lásd: következő táblázat) Ezen túlmenően számos egyéb tényező is hátrányosan érinthet bennünket, mint például a tervezett támogatási felső korlát, az ÁFA költségek elszámolhatóságának korlátozása, a teljesítménytartalék bevezetése, bizonyos esetekben a kötött felhasználás (ESZA-részarány), valamint a jelentős adminisztrációs terhek. Ráadásul a makrogazdasági előrejelzések sem kedvezőek, várható a hangsúlyeltolódás a gazdagabb régiók javára és bizonyos hazai régiók relatív fejlettsége is akadályozhatja a támogatások megszerzését (Közép-magyarországi régió).

3. táblázat. A támogatások alakulása tagállamonként
Table 3. The subsidies of the member states

A támogatások alakulása tagállamonként			
Tagállam	Különbség a 2007–13 és a 2014–20 időszak között		
	Összeg (millió €)	Támogatás intenzitása (%)	Eltérés (%)
Belgium	334,6	4,5	14,5
Bulgária	987,3	18,4	14,2
Csehország	-5 607,8	-77,5	-20,5
Dánia	-1,2	-0,0	-0,2
Németország	-7 111,8	-12,4	-26,5
Észtország	-326,1	-34,7	-9,3
Írország	89,4	2,9	9,6
Görögország	-9 393,0	-119,9	-45,0
Spanyolország	-11 025,0	-35,1	-30,5
Franciaország	265,1	0,6	1,8
Olaszország	144,3	0,3	0,5
Ciprus	-299,4	-54,6	-45,0
Lettország	-975,5	-61,2	-20,8
Litvánia	-1 021,4	-43,2	-14,6
Luxemburg	4,1	1,2	6,2
Magyarország	-5 262,0	-74,8	-20,5
Málta	-326,0	-113,8	-37,8
Hollandia	-321,2	-2,8	-16,5
Ausztria	13,1	0,2	0,9
Lengyelország	13 003,8	48,7	18,8
Portugália	-1 940,1	-26,1	-8,8
Románia	8 440,4	56,0	42,5
Szlovénia	-1 627,0	-115,3	-38,0
Szlovákia	2 684,2	71,0	22,6
Finnország	-717,6	-19,4	-40,9
Svédország	324,7	5,1	16,8
Egyesült Királyság	309,0	0,1	2,8
EU 27	-19 355,2	-45,3	-5,5

Forrás: Mondok, 2012

A támogatások várható alakulása jól mutatja az EU támogatási rendszerének tervezet jelentős mértékű átalakítását. Összességében is csökken a támogatás 5,5%-kal, ez közel 20 milliárd €, és ezen túlmenően a súlypont eltolódások miatt jó néhány elve hátrányos helyzetű (dél- és kelet-közép európai) ország kaphat 20–30–40%-kal kevesebb támogatást, mint eddig.

Természetesen azok a tagországok, amelyeket ez az új rendszer hátrányosan érint, igyekeznek mindent megtenni annak érdekében, hogy ezek a hátrányok minél inkább csökkenjenek a költségvetés 2013. második felében történő elfogadásáig. Már 2011-ben megkezdődtek az egyeztetések, különböző szövetségi rendszerek alakultak, melyeknek különbözőek a céljai, de mindenki szeretne a számára lehető legjobb (legmagasabb támogatást biztosító, vagy legkevesebb terhet jelentő) költségvetés létrehozását előmozdítani. Az említett szövetségi rendszerek – melyek tagjai két egymástól jelentősen eltérő érdekcsoportba sorolhatók – a következők:

- Visegrádi 4-ek (CZ, HU, PL, SK)
- V4+ (SI, RO, BG)
- Kohézió Barátai (HU, PL, CZ, SK, SI, RO, BG, EE, LT, LV, ES, PT, EL, CY, MT + CR)
- Nettó befizetők (DE, FR, UK, SE, FI, NL + BE, LU)
- KAP Barátai (FR, DE, PL, ES, HU)

A tagállamok többsége abban érdekelt, hogy a kohéziós politika és a konvergencia célok megvalósítása folytatódjék. De az említett érdekcsoportok közül a legtekintélyesebb a nettó befizetők 8 fős csoportja és ezek a tagállamok a terheik csökkentését szeretnék elérni. A bizottság most úgy tűnik az erősebbek mellett foglalt állást. A tárgyalások folyamatosak a „kohézió barátai” elszántak és mindent megtesznek annak érdekében, hogy a pozíciók ne romoljanak és már nem sok idő van addig, amíg a konszenzus kényszer létre hozza majd a következő költségvetést.

Tárgyalások állása

Az unió lengyel elnöksége (2011. II. félév) alatt megtörtént a technikai tisztázás, nyilvánosságra hozták a szektorális jogszabály-javaslatokat. A dán elnökség alatt megtörtént (2012. I. félév) a „negotiating box” összeállítása. A ciprusi elnökség (2012. II. félév) során lehetséges, de nem valószínű a végső döntés, ismerve a jelentősen eltérő álláspontokat. Valószínűbb, hogy valamikor 2013. I. félévében, az írországi elnökség ideje alatt születik meg az EU következő 7 éves pénzügyi ciklusának költségvetése. (Az is valószínűtlen, és nem is lenne szerencsés, ha a litván elnökségre, 2013. II. félévére maradjon a döntés.) Sok függ az adminisztratív kapacitásoktól, Herman van Rompuy, az Európai Tanács (állam és kormányfők) első állandó elnöke is befolyásolhatja az eseményeket és az Európai Parlament is mindig szolgálhat meglepetésekkel.

6. Következtetések

Az EU számos problémával küzd, melyek gyors megoldása feltétele az európai együttműködés sikeres folytatásának. A világgazdasági folyamatok, a pénzügyi válság kihívásai mára szinte megoldhatatlan feladat elé állította az Európai Unió vezetését. Az új kihívások új típusú gondolkodást igényelnek és új típusú válaszok megfogalmazását.

A 2000-ben meghirdetett Lisszaboni Stratégia pontosan ezt tüzte ki célul, és hogy nem vezetett igazán sikerre annak az oka az első években a tagországok érdektelensége, az évtized második felében elsősorban a nagyarányú bővítés, 2008 után pedig a pénzügyi válság kedvezőtlen hatásai. Az unió 2007–2013-as költségvetése már elkésett intézkedésnek bizonyult, különösen a közelgő válság ma már ismert katasztrófális utóhatásainak ismeretében. Ez a költségvetés ugyan jelentős fejlesztési forrásokat biztosított különösen az újonnan csatlakozott országok felzárkóztatása érdekében. Ezek a források – elsősorban az idő rövidege miatt – azonban nem voltak képesek kifejtetni kedvező hatásait, ezáltal megelőzni, vagy elkerülni a bekövetkezett válság negatív hatásait. Ráadásul a kedvezményezett tagállamok, így Magyarország is, 2008-ig az uniós forrásoknak csak a töredékét használta fel és azokat sem a leghatékonyabban. A rendelkezésünkre álló mintegy 8.200 milliárd forint értékű uniós támogatásból eddig ténylegesen felhasznált összeg még mindig nem érte el a 3.000 milliárd forintot. Az eddig projektekkel és szerződésekkkel lekötött összeg közel 6.000 milliárd forintot. Egyrésztől 2013. december 31-ig gondoskodni kell ezeknek a folyamatban lévő projekteknek megvalósításáról, másrésztől ki kell írni és ugyancsak le kell bonyolítani még több mint 2.000 milliárd forint értékű fejlesztési pályázatot. Ez létkérdés, különösen azért, mert a fel nem használt összegek számunkra 2013. december 31. után elvesznek és a jövőbeni támogatások mértékének megállapítása folyamatban van. (A fel nem használt összegek érvként használhatják fel a támogatások mértékének csökkentése mellett.)

Magyarország esetében a 2010-es kormányváltás is hozzájárult a kialakult helyzethez, a 2007-ben meghirdetett Új Magyarország Fejlesztési Tervet 2010 után felváltotta az Új Széchenyi Terv, de közben 1,5–2 évre

leálltak az uniós fejlesztések, annak ellenére, hogy az unió által korábban jóváhagyott hazai operatív programok változatlanok maradtak.

A 2008–09-es pénzügyi válság az Európai Unió tagállamait súlyosan érintette. A 2010-ben elfogadott Európa 2020 stratégia elsődleges célja a válságkezelés és a jövő hasonló válsághelyzeteinek elkerülése. Az EU 2014–20-as költségvetésének előkészítése folyamatban van. A fejlettebb (nettó befizető) országok részéről felmerült terheik csökkentésének igénye. A befizetések csökkentése és a támogatások átstrukturálására vonatkozó bizottsági javaslat szerint Magyarország mintegy 20%-kal kevesebb fejlesztési támogatásra lenne jogosult a jövőben. Hazánk számára rendkívül fontos lenne, hogy az EU fejlesztési támogatások mértéke ne csökkenjen, valamint az, hogy ezeket a támogatásokat minél hatékonyabban használjuk fel. A kohéziós politika védelme érdekében hazánk részvételével megalakult a „Kohézió Barátai” elnevezésű csoport, melynek célja a meglévő források szintjének biztosítása a jövőben is.

Jegyzetek

1. Európai Bizottság (2010): A lisszaboni stratégiát értékelő dokumentum, SEC (2010. 02. 02.) 114, Bizottsági szolgálati munkadokumentum, Brüsszel.
2. Kok Bizottság (2004): Szembenézni a kihívással, A lisszaboni növekedési és foglalkoztatási stratégia. A Wim Kok vezetése alatt álló magas szintű munkabizottság jelentése, 2004. november.
3. Európai Bizottság (2004): A lisszaboni célkitűzések megvalósítása, Reformok a kibővített Unió számára. Bizottsági jelentés az Európai Tanács tavaszi ülészakára, Európai Bizottság, 2004. március 26.
4. Európai Bizottság (2005): Növekedés és munkalehetőség, Európa jövője. A lisszaboni stratégia új kezdete. Közlemény az Európai Tanács tavaszi ülészakának. – Európai Bizottság (2006): Ideje magasabb sebességre kapcsolni, Az új növekedési és foglalkoztatási partnerség. A Bizottság közleménye az Európai Tanács tavaszi ülészakának, 2006. január 25.
5. Európai Bizottság (2010) – EURÓPA 2020
6. Inforegio News (2005): A kohézió és a lisszaboni stratégia: világos jelzés a városok és a régiók felé. 132. sz. 2005. március.
7. Petykó Zoltán (2012): Célegyenesben, előadás, NFÜ szakmai workshop, 2012. június 12, SZTE TIK, Szeged.
8. Gulyás László–Keczer Gabriella (2012): Projektmenedzsment 1.0, Egyesület Közép-Európa Kutatására, Szeged, 2012.
9. Modok Benő (2012): Az Európai Unió következő, 2014–2020 közötti pénzügyi keretének tárgyalásai és a legfontosabb magyar érdekek, előadás (Külgyminisztérium), NFÜ szakmai workshop, 2012. június 12, SZTE TIK, Szeged.

Felhasznált irodalom

- Európai Bizottság (2004): A lisszaboni célkitűzések megvalósítása, Reformok a kibővített Unió számára. Bizottsági jelentés az Európai Tanács tavaszi ülészakára, Európai Bizottság, 2004. március 26.
- Kok Bizottság (2004): Szembenézni a kihívással, A lisszaboni növekedési és foglalkoztatási stratégia. A Wim Kok vezetése alatt álló magas szintű munkabizottság jelentése, 2004. november.
- Inforegio News (2005): A kohézió és a lisszaboni stratégia: világos jelzés a városok és a régiók felé. 132. sz. 2005. március.
- Európai Bizottság (2005): Növekedés és munkalehetőség, Európa jövője. A lisszaboni stratégia új kezdete. Közlemény az Európai Tanács tavaszi ülészakának.
- Európai Bizottság (2006): Ideje magasabb sebességre kapcsolni, Az új növekedési és foglalkoztatási partnerség. A Bizottság közleménye az Európai Tanács tavaszi ülészakának, 2006. január 25.
- Európai Bizottság (2010): A lisszaboni stratégiát értékelő dokumentum, SEC (2010. 02. 02.) 114, Bizottsági szolgálati munkadokumentum, Brüsszel.
- Európai Bizottság (2010): EURÓPA 2020, COM (2010. 03. 03.), A bizottság közleménye, Brüsszel.
- Gulyás László–Keczer Gabriella (2012): Projektmenedzsment 1.0, Egyesület Közép-Európa Kutatására, Szeged, 2012.
- Petykó Zoltán (2012): Célegyenesben, előadás, NFÜ szakmai workshop, 2012. június 12, SZTE TIK, Szeged.
- Modok Benő (2012): Az Európai Unió következő, 2014–2020 közötti pénzügyi keretének tárgyalásai és a legfontosabb magyar érdekek, előadás (Külgyminisztérium), NFÜ szakmai workshop, 2012. június 12, SZTE TIK, Szeged.
- <http://www.euractiv.com/en/HomePage>
- http://ec.europa.eu/index_hu.htm
- <http://ec.europa.eu/environment/integration/integration.htm>
- <http://europa.eu.int/growthandjobs/>
- www.nweurope.org